

L'AMFITEATRE DE TÀRRACO

MATERIAL DEL PROFESSORAT

Camp d'Aprenentatge de la ciutat de Tarragona
Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació

Camp d'Aprenentatge de la ciutat de Tarragona
Complex Educatiu de Tarragona
Autovia Salou s/n
43006 Tarragona

Primera edició: **octubre 2010**

Text: **Núria Montardit Bofarull**
Marta Segura Pont
Jordi Tortosa Giménez
M. Joana Virgili Gasol

Edita: **CdA de la ciutat de Tarragona**

ISBN: **978.84.693.8126.7**

1. INTRODUCCIÓ

El coneixement de la ciutat de Tarragona i en extensió Tàrraco implica necessàriament un passeig al llarg dels carrers i dels espais que la configuren. Un dels destins obligats n'és el balcó del Mediterrani que ens permet entreveure la zona urbana per damunt de la magnífica visió del mar. Des d'aquesta talaia, endevinem un dels edificis més emblemàtics de la cultura romana: l'amfiteatre, lloc recreat abastament per la crueltat dels seus espectacles. De dins de la roca emergeix el monument romà, sobremuntat per les restes d'una església visigòtica, amagada per una de romànica. Aquesta riquesa històrica converteix aquest espai en un dels indrets més estimulants per a la seva visita.

En la llarga experiència didàctica del CdA, el professorat sap que d'entrada comptem amb uns elements molt motivadors per a encarar-ne l'estudi amb els alumnes, sigui quina sigui la seva edat. La curiositat, el morbo, la visió de les restes i l'interès comporten una notable atenció cap al treball de camp, les explicacions i les activitats que s'hi realitzen.

Així, aprofitem les fonts primàries, l'observació directa, l'anàlisi i la deducció per a la proposta didàctica que oferim, de tal manera que l'alumne/a encari el projecte amb el màxim de recursos didàctics a la seva disposició, per tal que l'ajudin en funció dels seus interessos i capacitats per desenvolupar tots els exercicis.

La **metodologia** emprada és variada, activa, diversificada, atractiva, interactiva i motivadora, de tal manera que s'hi combinen recursos engrescadors, com són els adhesius, que s'empren per a la compleció de tres activitats, les nombroses il·lustracions i les reconstruccions històriques que apropen el monument i el seu funcionament al públic escolar. D'altra banda, a la pàgina web hem penjat unes activitats virtuals on-line, que possibiliten unes pràctiques sobre la tipologia dels gladiadors i el seu armament, que poden ser considerats treballs posteriors o independents.

Aquest quadern conté els **treballs previs i els de camp**. Per als primers, incloem els aspectes generals vinculats a un amfiteatre i al seu funcionament, mentre que els segons tracten l'edifici concret de Tàrraco, les parts i els materials, mitjançant l'observació directa i l'extracció de conclusions.

Com a **treballs posteriors** proposem les activitats on-line de la pàgina web www.e3900018@gencat.cat. i els *Records del passat de Tàrraco*, un nou material en què es treballen imatges antigues de la ciutat de Tarragona i 7 dels seus monuments romans, entre els quals s'inclou l'amfiteatre.

2. CONTINGUTS

CONCEPTES

1. L'amfiteatre.
2. L'anunci dels espectacles.
3. El públic assistent.
4. Els treballadors.
5. La desfilada inicial.
6. Les tipologies dels espectacles al llarg del dia: les caceres, les execucions i les lluites de gladiadors.
7. Els gladiadors: el vestuari i l'armament, la vida i la lluita.
8. Les parts de l'amfiteatre.
9. Els tipus de materials constructius.
10. L'evolució històrica de l'edifici.

PROCEDIMENTS

1. Lectura i compleció d'imatges, quadres o esquemes.
2. Reconeixement d'imatges i de materials.
3. Identificació de codis.
4. Interrelació d'informació visual i escrita.
5. Ordenació i classificació d'imatges i/o textos.
6. reconèixer les parts que en resten.
7. Anàlisi i deducció de la informació.
8. Extracció de conclusions.
9. Discriminació de la informació.
10. Ús de les fonts primàries i secundàries.
11. Ús d'adhesius.
12. Observació directa o indirecta.
13. Ús del vocabulari adequat.
14. Contextualització de les restes.
15. Ordenació cronològica.
16. Distinció dels tipus de materials.
17. Ús de conceptes cronològics: canvis i continuïtats.

ACTITUDS

1. Compleció acurada del quadern.
2. Valoració del patrimoni historicoartístic.
3. Respecte cap al material usat.
4. Actitud correcta durant tot el desenvolupament de l'activitat.
5. Manteniment de l'atenció i de l'interès durant l'activitat.
6. Elaboració d'un quadern net i ben treballat.
7. Seguiment de les normes establertes
8. Valoració de la vida i el respecte cap a les diferents creences.

3. OBJECTIUS

1. Situar l'edifici a Tàrraco.
2. Comprendre l'elecció de l'indret i la seva funcionalitat.
3. Valorar el patrimoni historicoartístic que disposem.
4. Despertar l'interès pels fets i la vida quotidiana del passat.
5. Aprendre a observar i interpretar un jaciment.
6. Saber com es classificaven els espectadors i el perquè.
7. Diferenciar els espectacles que s'hi realitzaven.
8. Comprendre les principals parts del monument.
9. Identificar els materials emprats.
10. Usar les fonts primàries.
11. Comprendre els diferents codis d'informació usats.
12. Analitzar la informació rebuda.
13. Contextualitzar les restes.
14. Entendre els canvis que ha sofert l'edifici al llarg del temps.
15. Gaudir de la localització i de la monumentalitat del lloc.
16. Veure la influència i les divergències del món romà sobre la nostra cultura.

4. EL MATERIAL VA DIRIGIT A...

Als alumnes d'ESO, CF i BAT. Els continguts, els materials i la metodologia s'adapten a les diferents edats i nivells.

5. TEMPORITZACIÓ

Treballs previs	2 hores.
Visita	1 hora

6. ES REALITZA A...

A les aules del centre i al mateix amfiteatre.

7. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Aquest quadern comprèn dues parts diferenciades: els treballs previs, per a realitzar a l'aula i els de camp, en la visita a l'amfiteatre.

En la primera part, realitzada a l'aula, els alumnes estudien bàsicament com eren els espectacles i utilitzen uns fulls d'adhesius per a completar dues activitats (dins del sobre a la contraportada): el vestuari i l'armament dels gladiadors i la vida simulada del lluitador *Ursus*. Si comptem amb un projector, podem fer una correcció conjunta dels exercicis de manera més entenedora i senzilla, com per exemple: per situar el públic, projectar la desfilada i observar amb deteniment cada personatge, les actuacions de les *venationes*, destriar els animals més idonis per a cada espectacle, diferenciar els tres tipus de gladiadors, usar les fonts primàries per a identificar-ne les classes de lluitadors o ordenar la vida del gladiador *Ursus*.

La segona, en canvi, tracta d'estimular l'observació directa sobre el monument i provocar-ne l'anàlisi deductiu. Per tant, s'estructuren com un tot en el coneixement genèric previ, el qual ens ajuda en la contextualització de l'edifici, a fi de comprendre'n la funcionalitat, i l'evolució històrica. Proposem fer-ne una breu explicació i realitzar part de les activitats a les grades (recordem completar el dossier mitjançant les etiquetes adhesives) i visitar, posteriorment, l'arena. En passejar-nos per davant de la façana, ens aturarem a la *porta triumphalis* i repassarem els aspectes treballats al quadern sobre la pompa. Així mateix, podran fixar-se i localitzar amb més precisió els diferents materials, ja que alguns només es visualitzen des de l'arena.

Per a concloure l'activitat, podem emprar:

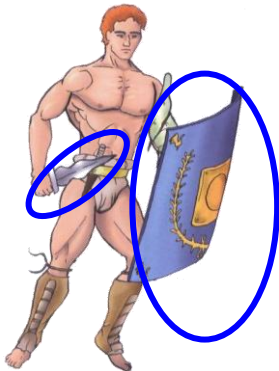
- les activitats on-line dels gladiadors.
- els *Records del passat de Tàrraco*, un material en què es treballen imatges antigues de la ciutat de Tarragona (mitjançant gravats, fotos, dibuixos, postals...), que possibiliten copsar l'evolució formal dels monuments tractats (la ciutat, la muralla, el Pretori, l'amfiteatre, la torre dels Escipions, L'arc de Berà i l'aqüeducte). Els alumnes hauran d'ordenar i classificar

un seguit d'adhesius que hauran de col·locar en cadascun dels monuments, il·lustrant-los.

- i també tenim l'opció de fer una presentació comentada de les millors fotografies realitzades pels alumnes (panoràmiques, de detall, curioses...) seleccionades de la visita, amb un power point.

8. SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS

Treballs previs:

Pàg. 5	Edifici de planta el·líptica, prop del mar.
Pàg. 6-7	Imatges ordenades de dalt a baix i d'esquerra de dreta: 5 (legionari), 2 (esclau), 7 (pobre amb túnica blava), 8 (oficial), 3 (ciudadà), 4 (senador), 1 (dones), 6 (magistrat).
Pàg. 9	Ordre de les frases: 1, 3, 6, 2, 5, 7 i 4.
Pàg. 10-11	Ordre de les frases: 6, 1, 7, 2, 3, 5, 4 i 8.
Pàg. 13	Ordre de les imatges: 1A, 1B, 1C, 2 i 3.
Pàg. 14-15	Animals més apreciats pels romans dels representats per als espectacles: lleona, pantera, tigre, toro i ós.
Pàg. 16	V, V, V, V, V.
Pàg. 17	Ordre de les imatges: 3, 1 i 2.
Pàg. 18-19	Ordre dels textos: 5, 4, 6, 1 i 2.
Pàg. 22	 Errors recitari: espasa curta, escut.

Error traci: trident, xarxa.

Error samnita: escut petit, espasa llarga.

Pàg. 23	<i>Retiarius</i> , i el mateix <i>retiarius</i> vencedor.
Pàg. 24	Traci, <i>hoplomachus</i> .
Pàg. 25	<i>Hoplomachus</i> contra <i>hoplomachus</i> , reciari contra samnita.
Pàg. 26-27	<ul style="list-style-type: none">• Espasa/espasa de fusta...,• Vita/ crit del públic...,• Palma, corona i diners/ premis del guanyador...,• Índex aixecat/ el perdedor...,• Polze abaixat/ signe... condemna, polze aixecat/ signe salvació...¹,• Ave Caesar.../ frase que expressaven...²,• Bastó/vara de fusta...
Pàg. 28-29	L'ordenació de les imatges seria:

¹ Tot i que hi ha varies interpretacions de com serien realment els signes que mostrava el públic, hem optat per escollir aquestes versions més tradicionals i conegudes.

² Sembla, però, que aquesta frase només la van expressar uns lluitadors en una ocasió, davant l'Emperador Claudi.

Anacronismes i errors: farmaciola, lleó, paper moneda, fruites que venen d'Amèrica (pinya, plàtan i tomàquets), medalla com a premi, pistola.

Treballs de camp:

- Pàg. 33 | *Venationes*, condemnes a mort, *munera*.
- Pàg. 34-35 | **D'esquerra a dreta:** *porta libitinensis*, arena, *velum*, *pulvinar*, *cavea*, *fossae*.
- Pàg. 37 | **D'esquerra a dreta:** *vomitória*, *porta triumphalis*, *podium*.
- Pàg. 38 | **Resta:** part de les grades, del pòdium, *porta triumphalis*, *vomitória*, arena i restes de les *fossae*.

Pàg. 39 | **També hi hauria:** rampes, trampes d'obertura, muntacàrregues, xarxes de protecció, empostissat i arena.

Pàg. 40 | Al mig de l'arena.

Pàg. 41 | **Tots ells es poden localitzar a l'amfiteatre:** carreus, formigó, grans carreus, carreus mitjans, grades excavades a la roca i megàlits.

Pàg. 45 | **Indrets i materials:** 1. les grades excavades a la roca, 2. formigó, 3. carreus grans, 4. carreus mitjans i 5. megàlits

